

INDIRECT EFFECT OF DIRECTIVES IN CASE-LAW OF THE CZECH COURTS

JANA PETRŽELOVÁ

Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Abstract in original language

Vydržení patří ve většině právních řádů mezi instituty s dlouhou historií. Bez ohledu na dílčí odlišnosti úpravy, v zásadě se vždy jedná o originární způsob nabytí věci v situaci, kdy držitel je v dobré víře, že věc je v jeho vlastnictví a jako s takovou s ní po stanovenou dobu nakládá. Vydržení obchodního podílu, jakožto věci movité, je v Českém právním řádu novinkou, založenou na judikatuře Nejvyššího soudu.

Key words in original language

Vydržení; obchodní podíl; movitá věc; bezdůvodné obohacení; Česká republika, Velká Británie; nový občanský zákoník; Evropská úmluva o základních lidských právech a svobodách.

Abstract

Positive prescription is one of the historical legal institutions in most jurisdictions. Regardless of minor differences it is an ordinary acquisition of things in a situation when the holder is in a good faith, that the thing is in his possession and he treats with it as its own for a specified period of time. Positive prescription of business share as a movable thing is quite innovative in the Czech legal system and it is based on the jurisprudence of the Supreme Court.

Key words

Positive prescription; business share; movable thing; unjust enrichment; Czech republic; United Kingdom; New Czech Civil Code; European Convention on Human Rights.

1. VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU

1.1 INSTITUT VYDRŽENÍ

Institut vydržení je specifickým způsobem nabytí vlastnického práva, jehož účinky nastanou po splnění zákonem stanovených podmínek. V průběhu historického vývoje právních řádů účinných na území současné České republiky nastávalo vydržení po splnění různě vymezených zákonných podmínek¹, avšak pomineme-li jednotlivosti,

¹ Institut vydržení absentoval v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění platném do 31. 3. 1982, neboť tento zákon neznal ani držbu, která je předpokladem vydržení. Podle tehdejší socialistické právní vědy bylo

v nichž se úpravy vydržení mezi sebou liší, lze shrnout, že „účelem institutu vydržení je umožnit držiteli, který věc dlouhodobě ovládá v dobré víře, že je jejím vlastníkem, aby nabytí vlastnictví k této věci; vydržení tedy umožňuje uvést do souladu dlouhodobý faktický stav s právním stavem“.²

1.2 SOUČASNÁ ÚPRAVA VYDRŽENÍ

Současný občanský zákoník³ upravuje vydržení v § 134 ObčZ, přičemž v této souvislosti jsou důležitá také ustanovení § 118, odst. 1⁴, a § 119, které člení věci na movité a nemovité a oprávněná držba definovaná v § 130 ObčZ. Až na výjimky uvedené v § 134, odst. 2 ObčZ je vydržení jedním z obecných způsobů nabytí vlastnického práva ze zákona.

Předpoklady vydržení podle současného občanského zákoníku jsou:

- subjekt způsobilý vydržet – fyzická i právnická osoba způsobilá nabývat práva a povinnosti;
- způsobilý předmět vydržení, tedy zejména věci a práva odpovídající věcnému břemeni, jak explicitně vyjadřuje občanský zákoník, ale také cenné papíry⁵; vydržena může být jakákoliv věc, ke které může vzniknout vlastnické právo⁶;
- oprávněná držba věci (tedy držba v dobré víře a to po celou vydržecí dobu, nejen při uchopení se držby);

„vydržení institucí příliš tvrdou vůči vlastníkovu a do jisté míry bylo též v rozporu s ústavně zaručenou ochranou osobního vlastnictví“. Do novely v roce 1982 bylo vydržení přítomno v právním řádu pouze prostřednictvím zákoníku mezinárodního obchodu.

PETR, B.: *Vydržení v českém právu*. Praha : C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-546-1. Str. 45

² SPÁČIL, J.: *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN: 80-7179-385-X. Str. 238.

³ Zákon č. 40/1964 Sb., *občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů* (dále také občanský zákoník, ObčZ).

⁴ Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty.

⁵ Zákon č. 591/1992 Sb., *o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů* v § 1, odst. 1, který demonstrativně vymezují cenné papíry (akcie, dluhopisy, skladištní listy apod.) a § 1, odst. 2 určuje, že na cenné papíry se vztahují ustanovení o věcech movitých, nestanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis jinak.

⁶ S výjimkou věcí, které mohou být pouze ve vlastnictví státu nebo zákonem určených právnických osob (§ 134, odst. 2 ObčZ).

- uplynutí vydržecí doby – tři roky pro věci movité a deset let pro věci nemovité;
- nepřetržitá držba po dobu vydržení doby (ztrátou oprávněné držby končí běh vydržecí doby).

Splněním předpokladů vydržení dochází *ex lege* k originárnímu nabytí vlastnického práva.⁷ Vlastnické právo původního vlastníka vydržením zaniká, případný soudní výrok má pouze deklaratorní povahu.

U hmotných movitých věcí se nabytí vlastnických práv vydržitelem obvykle nespojuje s žádnými významnými problémy, neboť zpravidla se změna vlastníka neevduje. Pakliže jde o věci nebo práva, jejichž vlastnictví je ze zákona zapisováno do rejstříku (např. katastr nemovitostí, obchodní rejstřík nebo rejstřík ochranných známek), je v zájmu vydržitele uvést do souladu zápis v příslušném rejstříku a skutečný stav (po vydržení již i stav právní), neboť rejstříky jsou veřejně přístupným zdrojem informací pro ostatní subjekty a nástrojem ochrany práv vlastníků.⁸

1.3 VYDRŽENÍ V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU

Vydržení se věnuje i nový občanský zákoník⁹ (dále také NObčZ), který byl dne 9. listopadu 2011 schválen Poslaneckou sněmovnou (měl by být účinný od 1. ledna 2014). Úprava věnovaná vydržení v textu nového občanského zákona je téměř dvakrát obsáhlejší než je tomu u stávajícího občanského zákona, který mu věnuje pouze pět paragrafů.

⁷ FIALA, J. a kol.: *Občanské právo hmotné*. Brno : Doplněk, 1997. ISBN: 80-7239-002-3. Str. 110.

⁸ Viz např. § 1, odst. 3 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů uvádí, že „Katastr je zdrojem informací, které slouží k ochraně práv k nemovitostem, pro daňové a poplatkové účely...“

Podobně § 27, odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů charakterizuje obchodní rejstřík jako veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích, je všem přístupný (§ 28, odst. 1) a proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis v obchodním rejstříku, nemůže ten, jehož se takový zápis týká, namítat, že tento zápis neodpovídá skutečnosti (§ 29, odst. 1).

⁹ Hlava II – Věcná práva, Díl 3 – Vlastnictví, Oddíl 2 - Nabytí vlastnického práva, Pododdíl 5 – Vydržení, § 1082 – § 1090.

Ve znění zveřejněném zde: OBČANSKÝ ZÁKONÍK, JUSTICE.CZ: Vládní návrh občanského zákoníku. *Obcanskyzakonik.justice.cz [online]* 2011. [cit. 2011-11-02]. Dostupný na WWW. <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011.pdf>.

NObčZ zavádí *instituty oprávněné a poctivé držby*. Podle Petra¹⁰ je to částečný návrat ke kasuistickému pojetí dle obecného zákoníku občanského. NObčZ tyto dva instituty rozlišuje, přičemž zřejmě existuje rozdíl o rozdíl v tom směru, že držba nabytá bez platného právního důvodu nemůže být držbou oprávněnou. Oprávněný držitel je ten, kdo drží na základě právního důvodu nebo ten, kdo se ujme držby svou mocí aniž by narušoval držbu někoho jiného nebo jiné právo.

Rozdílem úpravy vydržení v ObčZ a v NObčZ je však především rozmanitost situací, kterými se zabývají. Zatímco některé skutečnosti ponechává ObčZ výkladu a judikatuře (např. vydržecí doba mezi manželi po dobu trvání manželství nebo vydržení zákonného zástupce proti zastupovanému), NObčZ je vyjadřuje explicitně, a dále například, že "vlastnické právo nemůže vydržet věřitel, kterému byla věc zastavena nebo který věc zadržel. Vlastnické právo nemůže vydržet ani ten, komu byla věc jen svěřena k užívání." (§ 1083, odst. 1, NObčZ).

Nový občanský zákoník ponechává vydržecí lhůty pro vydržení movitých a nemovitých beze změny, tj. tři, resp. deset let nepřerušené oprávněné nebo poctivé držby.

Největší novinkou však je dle mého názoru *institut mimořádného vydržení*, který umožňuje nabytí vlastnictví vydržením od nevlastníka. (§ 1088 NObčZ: Osoba, která není s to jmenovat svého předchůdce, nebo která nabytá věc přímo od neoprávněného držitele, vydrží vlastnické právo, uplyne-li doba dvojnásobně dlouhá, než jaké by bylo zapotřebí jinak. K vydržení však nedojde, prokáže-li se držiteli nepoctivý úmysl.)

NObčZ vymezuje v § 491, odst. 1 a 2 movité věci negativním způsobem, podobně jako občanský zákoník stávající:

"Nemovité věci jsou pozemky¹¹ a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim, a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon", úprava navíc uvádí, že "Stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.

Movitými věcmi jsou tedy „veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná.“ Toto členění je důležité v tom ohledu, že

¹⁰ PETR, B.: Vydržení ve světle novější judikatury a návrhu nového občanského zákoníku. *In: Právní rozhledy*, č. 14, roč. 2008, str. 503-507. ISSN 1210-6410.

¹¹ Zajímavou změnou je, že NObčZ považuje stavby za součást pozemku, kdežto podle současné právní úpravy jsou pozemek a na něm stojící stavba dvě nezávislé nemovitosti (§ 120, odst. 2 ObchZ) a vrací se tedy k principu *superficies solo cedit*.

judikatura Nejvyššího soudu považuje obchodní podíl za movitou věc a v tomto ohledu vystaven kritice, neboť tato úvaha nemá oporu v zákoně (na rozdíl od chápání cenných papírů, jakožto movité věci).

2. OBCHODNÍ PODÍL

Pojem *obchodní podíl* ve společnosti s ručením omezeným (dále jen obchodní podíl) v současné podobě zavedl obchodní zákoník¹², ve znění účinném od 1. ledna 2001 v § 114 odst. 1 ObchZ. Obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti s ručením omezeným a vyjadřuje práva a povinnosti plynoucí z této účasti.

Obchodní zákoník zavádí v § 61, odst. 1 obecnou definici *podílu* (představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti), která představuje obecnou úpravu ve vztahu k obchodnímu podílu, který je upraven speciálně v § 114 odst. 1 ObchZ. Obchodní podíl má tedy oproti podílu specifika.

Výše obchodního podílu je dispozitivně určena podle poměru vkladu společníka k základnímu jmění společnosti (společenská smlouva může obsahovat i jiný způsob určení výše obchodního podílu). Z tohoto legálního vymezení obchodního podílu plynou dvě hlediska, kterými můžeme obchodní podíl posuzovat:

- kvalitativní – charakterizuje právní postavení společníka ve společnosti, koncentruje jeho práva a povinnosti související s obchodním podílem,
- kvantitativní – vyjadřuje rozsah účasti společníka na společnosti; je představována poměrem obchodního podílu vůči obchodnímu jmění společnosti; zabývá se jí primárně § 61 ObchZ, upřednostňující majetkový charakter podílu.¹³

Pojem obchodní podíl je širším pojmem, vyjadřujícím nejen majetková práva společníka ve vztahu ke společnosti, ale také povinnosti a nemajetková práva související s obchodním podílem.¹⁴

Možnost vlastnit obchodní podíl byla dle Čecha¹⁵ významně podpořena zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních

¹² Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále také ObchZ nebo obchodní zákoník.

¹³ POKORNÁ, J.: K vymezení pojmu obchodní podíl. *In: Právník*, rok 1994, číslo 9, strana 872.

¹⁴ PELIKÁNOVÁ, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2.díl, §56-260*. Praha : Linde, 1998. ISBN 80-7201-130-8. Str. 389.

¹⁵ ČECH, P.: K převodu obchodního podílu. *In: Právní rádce*, rok 2007, číslo 11, strana 30. ISSN 1210-4817.

společností a družstev, účinným od 1. července 2008, který se k obchodnímu podílu jednoznačně staví jako k předmětu vlastnictví.

Zákonodárce však rozlišuje pojmy podíl a obchodní podíl nejen v obchodním zákoníku, ale také v zákoně o přeměnách obchodních společností a družstev. Pakliže tento zákon v ustanovení § 46 písm. c) hovoří pouze o podílu, lze se domnívat, že zákonodárce měl tedy na mysli primárně majetkovou stránku. Tato skutečnost by však měla vliv spíše na výkon společnických práv než na otázku vydržení obchodního podílu, kde dle mého názoru v tomto pojetí dominuje rovněž rozměr majetkový.

3. VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU

3.1 VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU V ČR

V rozhodnutí ze dne 28. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, Nejvyšší soud ČR uzavřel a argumentoval (mj. paralelou k právní úpravě nabytí akcií), že *obchodní podíl je možné vydržet*, a to podle zásad platných pro věci movité¹⁶. Stejně Nejvyšší soud rozhodl i ve věci ze dne 3. října 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006, kde svůj závěr odůvodnil zejména pomocí následujících argumentů¹⁷:

- obchodní podíl je souhrnem práv a povinností společníka ke společnosti a může být předmětem právních úkonů;
- na cenné papíry se vztahují ustanovení o věcech movitých a lze je vydržet podle § 134 odst. 1 ObčZ jako věc movitou;
- tomu, aby se na obchodní podíl vztahovala právní úprava vydržení brání pouze to, že obchodní podíl není věcí;
- společnost s ručením omezeným je, stejně jako společnost akciová, zařazována mezi kapitálové společnosti, a je tedy akciové společnosti blízká svou povahou.

Kromě výše uvedeného tedy soud ve prospěch umožnění vydržení obchodního podílu argumentoval zejména *teleologickým výkladem úpravy držby a vydržení* za použití zásad, na kterých spočívá obchodní zákoník, zejména zásady právní jistoty.¹⁸

¹⁶ Ve smyslu § 134, odst. 1 občanského zákoníku po uplynutí tří let nepřetržité oprávněné držby, přičemž podle § 134 odst. 3 občanského zákoníku se do této doby počítá i doba, po kterou měl podíl v oprávněné držbě předchůdce poctivého nabyvatele).

¹⁷ Z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006.

¹⁸ BURYAN, J.: Vydržení obchodního podílu. *In: Právní rádce*, XVI, 2008, č. 6, s. 18 an. ISSN 1210-4817.

Z uvedeného plyne mimo jiné, že odmítnutí možnosti vydržet obchodní podíl společnosti s ručením omezeným, by znamenalo neopodstatněně poskytnout osobám, které jsou v dobré víře, že se staly společníky společnosti s ručením omezeným, menší míru ochrany; došlo by také ke snížení míry právní jistoty, než osobám, které jsou v dobré víře o tom, že jsou vlastníky akcií.¹⁹

Obchodní podíl lze považovat za předmět vlastnictví a z toho lze snáze dovodit možnost jeho vydržení. Otázkou ovšem je, zda je předmětem vydržení obchodní podíl jako takový, nebo vlastnické právo k němu. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2080/98 "vydržením bylo a je možné nabýt toliko právo věcné, u něhož to stanoví zákon (tedy právo vlastnické nebo právo odpovídající věcnému břemeni)", nikoli ovšem právo obligační. Ve smyslu tohoto rozhodnutí, dovodíme-li, že společníkovi přísluší vlastnické právo k jeho obchodnímu podílu, lze zvažovat možnost vydržení tohoto vlastnického práva k obchodnímu podílu. Této otázce se však Nejvyšší soud v usnesení ze dne 29. srpna 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, vyhnul, když dovodil, že jde vydržet obchodní podíl jako takový, a nezabýval se tím, zda může, či nemůže být obchodní podíl předmětem vlastnictví.²⁰

Eliáš²¹ doplňuje, že možnost vydržení obchodního podílu má svoji oporu rovněž v Listině základních práv a svobod²² (dále také LZPS), neboť pro nakládání s majetkem má zásadní význam ústavněprávní ochrana poskytnutá vlastnictví majetku v čl. 11 odst. 1 LZPS, podle jehož první věty má každý právo vlastnit majetek. Bezpochyby se jedná o majetek hmotný i nehmotný, ale i jiné majetkové hodnoty a majetková práva vůbec. Druhá věta čl. 11 odst. 1 LZPS stanoví, že vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Jelikož LZPS nemá na mysli pouze vlastnické právo k hmotné věci, ale vlastnictví majetku, nelze činit rozdíl mezi vlastnictvím hmotné věci nebo akcie a tedy ani vlastnictvím obchodního podílu a jejich případného vydržení. Jednotná právní úprava ochrany vlastnictví majetku odpovídá požadavku ústavní konformity.

Jazykovým výkladem lze ovšem dosáhnout opačného závěru, tj. že vydržení obchodního podílu možné není, a to především proto, že

¹⁹ JUNEK, D.: Vydržení obchodního podílu společnosti s ručením omezeným. Smedjorgensen.com [online] 2008. [cit. 2011-10-18]. Dostupný na WWW: <<http://www.smedjorgensen.com/cs/vydrzeni-obchodniho-podilu-spolecnosti-s-rucenim-omezenym>>.

²⁰ ČECH, P.: K převodu obchodního podílu. In: Právní rádce, rok 2007, číslo 11, strana 30. ISSN 1210-4817.

²¹ ELIÁŠ, K.: Vydržení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty. In: Obchodněprávní revue, roč. 2009, č. 1, s. 17.

²² Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Vydržení se podle § 134 ObčZ vztahuje pouze na věci a práva odpovídající věcnému břemenu. Obchodní podíl, který je teorií definován jako jiná majetková hodnota, věcí není a § 134 ObčZ na něj nedopadá. Žádným speciálním zákonem není stanoveno, že by se na obchodní podíl měla vztahovat ustanovení o věcech podobně jako je tomu u cenných papírů²³ nebo bytových jednotek²⁴, přičemž ani jeden z nich na úpravu obchodního podílu aplikovat nelze.

Z jazykového výkladu tedy plyne, že žádná právní norma explicitně nestanoví možnost vydržet obchodní podíl jako věc, což je podpořeno logickým výkladem ustanovení § 134 ObčZ, který taxativně určuje, které předměty právních vztahů lze vydržet, přičemž "jiná majetková hodnota" se v tomto výčtu nevyskytuje. Obchodní zákoník použití ustanovení občanského zákoníku o věcech movitých výslovně umožňuje pouze v případě zástavy obchodního podílu, není-li ObchZ stanoveno jinak. (§ 117a odst. 8 ObchZ).²⁵

Vydržení obchodního podílu má však za následek nejen nabytí vlastnického práva, ale také jeho zbavení. I proti možnosti vydržení obchodního podílu lze tedy argumentovat právem vlastnit majetek a článkem 11 LZPS²⁶, tentokrát však zněním odstavce 4, dle kterého je vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva možné pouze ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

Možnost vydržení obchodního podílu, byť dle názoru autorky jakkoli logická a věcně správná, je v současném českém právu podložena pouze usneseními Nejvyššího soudu ČR, které nejsou pramenem práva²⁷, přestože se v posledních letech význam judikatury výrazně zvyšuje.²⁸

²³ § 1 odst. 2 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ § 3 odst. 2 zákona č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů).

²⁵ BURYAN, J.: Vydržení obchodního podílu. *In: Právní rádce*, XVI, 2008, č. 6, s. 18 an. ISSN 1210-4817.

²⁶ BURYAN, J.: Vydržení obchodního podílu. *In: Právní rádce*, XVI, 2008, č. 6, s. 18 an. ISSN 1210-4817.

²⁷ BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A.: *Teorie práva*. Praha: Eurolex Bohemia, 2001. ISBN: 80-86432-13-0. Str. 70.

²⁸ BURYAN, J.: Vydržení obchodního podílu. *In: Právní rádce*, XVI, 2008, č. 6, s. 18 an. ISSN 1210-4817.

3.2 VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU A BEZDŮVODNÉ OBOHACENÍ

Nejvyšší soud se dotkl otázky vydržení obchodního podílu i ve věci sp. zn. 29 Cdo 408/2007, ve sporu založeném na skutečnosti, že rejstříkový soud v 90. letech minulého století vymazal jednoho ze čtyř společníků s. r. o. a zbylým třem zvýšil obchodní podíl a to na základě dohody všech společníků, na jejímž základě účast čtvrtého společníka ve společnosti zanikla.

Z důkazů provedených před soudem však nebylo zjištěno, že by čtvrtý společník svůj obchodní podíl převedl smlouvou na ostatní společníky. Přestože společníci sepsali listinu označenou "Smlouva o převodu podílu základního jmění", chyběl zde podle soudu projev vůle navrhovatele obchodní podíl na ostatní společníky převést a projev vůle ostatních společníků jej od navrhovatele převzít.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uložil soudu prvního stupně opětovně posouzení otázky uzavření dohody o převodu obchodního podílu (§ 115 ObchZ), a v případě že bude zjištěno, že k této dohodě nedošlo, ukládá soudu prvního stupně posoudit, zda – s ohledem na to, že rejstříkový soud provedl zápis výmazu navrhovatele jakožto společníka a současně zapsal zvýšení vkladů ostatních společníků – *nedošlo k vydržení obchodního podílu navrhovatele účastníky, a tedy k jejich bezdůvodnému obohacení na úkor navrhovatele.*²⁹

Úvaha Nejvyššího soudu, ve které spojuje možnost vzniku bezdůvodného obohacení, jakožto důsledek vydržení obchodního podílu, je přinejmenším velice překvapivá. Soud nastoluje otázku, *zda se s vydrženým obchodním podílem pojí práva a povinnosti vzniklé z bezdůvodného obohacení*, tedy v daném případě především zda jsou vydržitelé povinni nahradit hodnotu vydrženého obchodního podílu původnímu společníkovi.

Jakým způsobem by se soud prvního stupně s takto položenou otázkou vypořádal, bohužel v daném případě nezjistíme, neboť mezi spornými stranami došlo k mimosoudní dohodě. Otázka však stojí za krátké zamyšlení, přinejmenším pokud ji vyslovil Nejvyšší soud v kontextu skutečnosti, že v právní praxi je judikatura Nejvyššího soudu podrobně studována a obsažené právní závěry mají rozhodující vliv na právní řešení konkrétních situací.³⁰

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 408/2007.

³⁰ KORDAČ, Z.: Zpráva z 1. odborného symposia organizovaného Nejvyšším soudem ČR. Obchodní společnosti a jejich financování v judikatuře. Nejvyššího soudu. In: Bulletin advokacie, č 7–8, roč. 2008. ISSN 1210-6348. Str. 13.

Jak bylo řečeno, vydržení je právní teorií³¹ považováno za originární způsob nabytí vlastnického práva, na základě dlouhodobé a kvalifikované držby, přičemž současně vlastnická práva dosavadního vlastníka zanikají.

Bezdůvodné obohacení, jako jedna z forem vzniku závazků, je přitom spojeno se získáním majetkového prospěchu na straně neoprávněného nabyvatele. Případy vzniku bezdůvodného obohacení taxativně vymezuje § 451 a 454 ObčZ, přičemž právním následkem bezdůvodného obohacení je vznik povinnosti toto obohacení vydat.³²

Domnívám se, že právní instituty vydržení a bezdůvodného obohacení se zásadně vzájemně vylučují a to i v případě obchodního podílu. Nastane-li právní skutečnost vydržení, jedná se o nabytí oprávněné, opodstatněné právě vydržením, které samo o sobě je podmíněno kvalifikovanou držbou po dobu stanovenou zákonem a proto by bylo nelogické, pokud by měla původnímu vlastníkovu příslušet náhrada hodnoty nabytého majetku uhrazení nabyvatelem.

Avšak v kontextu soudního sporu *J. A. Pye vs. United Kingdom (Oxford)* – viz dále – otevírá na problematiku nový pohled, zcela odlišný od tradičních přístupů k institutům vydržení a bezdůvodného obohacení.

Ve výše uvedeném sporu pak byla držba v dobré víře podepřena také zápisem do obchodního rejstříku, i když má zápis v obchodním rejstříku pouze deklaratorní charakter. Obchodní rejstřík, jakožto veřejný seznam umožňuje komukoli (a tedy i vymazanému čtvrtému společníkovi) zjistit stav zápisu a domáhat se souladu právního stavu s faktickým. Zápis v obchodním rejstříku je tedy podpurným argumentem ve prospěch zbývajících společníků, kteří uvolněný podíl nabyli a jako vlastníci byli zapsáni.

Na případu je patrná především značná právní neznalost společníků, která se projevila nevyhovujícím obsahem sepsaných listin, což umožnilo změnu v zápise do obchodního rejstříku později napadnout. Jedná se o skutečnost, kterou lze vysledovat v mnoha obchodních sporech, které mají základ v právním jednání podnikatelů v 90. letech minulého století, kdy podnikatelé kladli podstatně vyšší důležitost na obchodní stránku věci než na její právní ošetření, čímž vznikly velice úrodné podmínky pro letité obchodněprávní spory.

³¹ Např. HENDRYCH, D. a kol.: *Právní slovník*. 3. rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1. Str. 1265. Heslo: Vydržení.

³² HENDRYCH, D. a kol.: *Právní slovník*. 3. rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1. Str. 39. Heslo: Bezdůvodné obohacení.

3.3 NABYTÍ OBCHODNÍHO PODÍLU OD NEVLASTNÍKA

V souladu se zásadou *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet* je obecnou podmínkou pro převod vlastnického (i jiného) práva, aby převodce byl nositelem převáděného práva. Z této zásady existují dvě výjimky³³.

Nejvyšší soud ve svém rozsudku 29 Cdo 2287/2008 k ustanovením o výjimkách uvedl, že nemohou být vykládány extenzivním (rozšiřujícím) způsobem, ani za použití analogie, nelze je aplikovat na případy, pro které nebyly konstruovány, neboť významně zasahují do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek. Musí být proto vykládány tak, aby byla šetřena podstata vlastnického práva a aby omezení jednoho z nejpodstatnějších základních práv a svobod nebylo zneužíváno. Z toho důvodu soud uvedl, ustanovení § 446 ObchZ o nabytí věci od nevlastníka, nelze použít pro nabytí obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným.³⁴

3.4 VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU V NOVÉM OBČANSKÉM ZÁKONÍKU A PODLE ZÁKONA O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

V kontextu vydržení obchodního podílu novou právní úpravou dochází k rozšíření definice věci nemovitých věcí o související věcná práva³⁵ a další práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Konkrétně však není řečeno, že by obchodní podíl byl movitou věcí, ani že jej lze vydržet.

Jak bylo již zmíněno, NOBčZ (§ 1088) zavádí institut mimořádného vydržení, které přímo dopadá na nabytí věci od neoprávněného držitele a toto výslovně umožňuje. V tomto případě bude vlastnické právo vydrženo, uplyne-li doba dvojnásobně dlouhá, než jaké by bylo zapotřebí jinak. K vydržení však nedojde, prokáže-li se držiteli nepoctivý úmysl.

³³ Ustanovení § 446 ObchZ stanoví, že vlastnické právo lze nabýt ke zboží také od nevlastníka, ledaže kupující věděl nebo vědět měl a mohl, že prodávající není vlastníkem a že není oprávněn se zbožím nakládat za účelem jeho prodeje, a to pouze pro účely prodeje movitých věcí na základě kupní smlouvy, smlouvy o dílo a smlouvy o prodeji podniku.

Další výjimkou je ustanovení § 20 zákona o cenných papírech, dle kterého osoba, na kterou byl převeden cenný papír, se stává jeho vlastníkem i v případě, že převodce neměl právo (zejména vlastnické) listinný papír převést, pokud byl nabyvatel v dobré víře. V pochybnostech se dobrá víra předpokládá.

³⁴ ŠACHTA & PARTNERS: Nabytí obchodního podílu od nevlastníka. *Jurista.cz [online]* 2009. [cit. 2011-11-05]. Dostupný na WWW: <<http://www.jurista.cz/pravo-85/nabyti-obchodniho-podilu-od-nevlastnika.html>>.

³⁵ Např. právo stavby bude výslovně prohlášeno za nemovitost.

Pakliže setrváme na právním názoru Nejvyššího soudu o možnosti vydržení obchodního podílu jako věci movité, vydržecí lhůta vlastnického práva k obchodnímu podílu při nabytí od neoprávněného držitele (při dobré víře nabyvatele) bude šestiletá. Navíc z formulace poslední věty § 1088 plyne, že dobrá víra se předpokládá.

Toto ustanovení lze tedy považovat za průlomové jednak v otázce nabytí od nevlastníka a jednak v předpokládané dobré víře, která se za stávající právní úpravy musí prokazovat.

Připravovaný zákon o obchodních korporacích³⁶, který se věnuje otázce podílu a obchodního podílu, se o možnosti vydržení obchodního podílu také nezmiňuje.

Lze tedy očekávat, že i nadále budou v této otázce hrát klíčovou roli rozhodnutí Nejvyššího soudu.

3.5 VYDRŽENÍ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

Země evropské unie mají ve svých právních řádech v zásadě obdobné okolnosti k vydržení věcí movitých a nemovitých, přičemž podmínky se od sebe odlišují délkou vydržecí doby.

Zajímavou zásadou, která se objevuje v právním řádu Velké Británie a Skotska, je nutnost "otevřené" držby (open possession)³⁷, což lze vyložit jako držbu veřejně prezentovanou, čímž se zvyšuje možnost vlastníka vykonat svoje vlastnické právo a tím zastavit běh vydržecí lhůty.

3.5.1 FRANCIE

Podobný požadavek na veřejně prezentovanou držbu (la possession publique) je obsažen ve francouzském právu. Dalšími předpoklady vydržení je podle Code Civil³⁸ nepřetržitá poklidná držba a výkon práva jako by se jednalo o vlastníka. Dobrá víra je přitom požadována pouze u vydržení nemovitostí. Silná ochrana dobré víry je vyjádřena naopak pro případ koupě movité věci od nevlastníka, kdy původní

³⁶ Ve znění zveřejněném zde: ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH, JUSTICE.CZ: Vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). *Obcanskyzakonik.justice.cz [online]* 2011. [cit. 2011-11-02]. Dostupný na WWW: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011.pdf>.

³⁷ SCOTTISH LAW COMMISSION: Prescription and title to moveable properte. *Scotlawcom.gov.uk [online]* 2010. [cit. 2011-10-29]. Dostupný na WWW: <<http://www.scotlawcom.gov.uk/law-reform-projects/prescription-and-title-to-moveable-property/>>. ISBN 978-010-888251-7.

³⁸ Code Civil, § 2261, v aktuálním znění k 1. 11. 2011.

vlastník může získat věc zpět od nového vlastníka jen v případě, že mu uhradí cenu, kterou nový vlastník zaplatil³⁹.

Francouzský občanský zákoník⁴⁰ dále stanovuje, že vydržecí lhůta pro nemovitosti je desetiletá a v případě absence dobré víry se nemovitost vydrží po třiceti letech.

3.5.2 NĚMECKO

Německý občanský zákoník stanovuje pro vydržení movitých věcí lhůtu tříletou⁴¹ a pro nemovitosti desetiletou. Dobrá víra je nutná nejen při nabytí držby, ale i v jejím běhu⁴². V případě, že by nebyl naplněn požadavek dobré víry, i německé právo umožňuje u nemovitostí třicetiletou promlčecí lhůtu vlastnického práva původního vlastníka.⁴³

3.5.3 RAKOUSKO

Rakouské právo umožňuje vydržení po uplynutí tří, resp. šesti let. Vydržení majetek musí být získán na základě spravedlivého důvodu (*iusta causa*) a musí být v dobré víře po celou zákonem stanovenou vydržecí dobu. V případě absence dobré víry a *iusta causa* lze (nemovitosti) vydržet po uplynutí třiceti, resp. čtyřiceti let.

3.5.4 SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Vydržecí doba v právním řádu Spojeného království je šestiletá pro movité věci⁴⁴, a dvanáctiletá pro nemovité věci. Zajímavý je zásadní vliv na vlastnické právo při dlouhodobé ztrátě držby – právo pak svědčí držiteli v dobré víře. U movitých věcí nejde o vydržení, ale o promlčení vlastnického práva (promlčení je český institut nejpodobnější úpravě Spojeného království) a držitel se stane oprávněným vlastníkem, neboť „nikomu nesvědčí lepší titul“. Vydržecí doba počíná běžet od nabytí v dobré víře od nevlastníka⁴⁵.

³⁹ Code Civil, § 2277, v aktuálním znění k 1. 11. 2011.

⁴⁰ Code Civil, § 2274 a 2275, v aktuálním znění k 1. 11. 2011.

⁴¹ Bürgerliches Gesetzbuch, § 195 an., v aktuálním znění k 1. 11. 2011.

⁴² Bürgerliches Gesetzbuch, § 937, odst. 2, v aktuálním znění k 1. 11. 2011.

⁴³ SCOTTISH LAW COMMISSION: Prescription and title to moveable properte. *Scotlawcom.gov.uk [online]* 2010. [cit. 2011-10-29]. Dostupný na WWW: <<http://www.scotlawcom.gov.uk/law-reform-projects/prescription-and-title-to-moveable-property/>>. ISBN 978-010-888251-7.

⁴⁴ Limitation Act 1980 s 3(1).

⁴⁵ Limitation Act 1980 s 4(2).

Právní řád Spojeného království tedy jde spíše cestou oslabování vlastnických práv původního vlastníka, přesto umožňuje, aby držba dospěla během času k vlastnictví.

Evropský soud pro lidská práva (dále také ESLP) však vydal v listopadu 2005 rozsudek v případě *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království*⁴⁶, který byl již výše zmíněn v kontextu rozhodnutí Nejvyššího soudu (ČR), který navodil otázku o možnosti náhrady hodnoty majetku nabytého vydržením z titulu bezdůvodného obohacení.

V případě *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království* se původní vlastník domáhal (dříve) svého pozemku po uplynutí dvanáctileté vydržecí lhůty. Sedmičlenný senát ESLP rozhodl 4 : 3 v tom smyslu, že nabytí půdy vydržením (konkrétně) podle zákona Spojeného království o zápisu do katastru nemovitostí porušuje článek 1 protokolu 1 Evropské úmluvy o lidských právech⁴⁷, který stanoví, že *každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek*, a že nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné principy mezinárodního práva.⁴⁸ Jednou ze závažných skutečností, která byla v rozhodnutí zohledněna a kterou ESPL argumentoval byla skutečnost, že původnímu majiteli podle práva Spojeného království nepřipadá náhrada za půdu, o kterou vydržením přišel. Spojené království poukazovalo na to, že vydržení bez náhrady je možné například i v právních řádech Irska, Maďarska, Polska, Švédska, Holandska, Španělska, Francie či Nizozemí a nejde tedy o specifikum úpravy ve Spojeném království⁴⁹ (nutno doplnit, že náhrada za

⁴⁶ *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. United Kingdom* [2005] ECHR 921 (15 November 2005).

⁴⁷ Disentující stanovisko soudců Maraste, Garlicki a Borrego Borrego klade důraz především na to, že původní vlastník nedostatečně střežil svá práva, po dobu 12 let neučinil nic, co by vydržení zabránilo a proto k vydržení došlo a to v souladu s EÚLP, která má zaručit minimální standard ochrany lidských práv a vnitrostátní právní řád může poskytovat standard vyšší, přičemž způsob provádění této ochrany je na uvážení každého smluvního státu. EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. United Kingdom* [2005] ECHR 921 (15 November 2005). *Bailii.org* [online] 2005. [cit. 2011-11-05]. Dostupný na WWW: <<http://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2005/921.html>>.

⁴⁸ SHEPHERD AND WEDDERBURN: Could positive prescription infringe your human rights? *Shepwedd.co.uk* [online] 2005. [cit. 2011-11-02]. Dostupný na WWW: <<http://www.shepwedd.co.uk/knowledge/ebulletindetail/538/>>.

⁴⁹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: *JA Pye (Oxford) Ltd v. United Kingdom* [2005] ECHR 921 (15 November 2005). *Bailii.org* [online] 2005. [cit. 2011-11-05]. Dostupný na WWW: <<http://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2005/921.html>>.

vydržený majetek se dle platného práva nepřiznává ani v České republice).

Jakkoli se spojení bezdůvodného obohacení a vydržení jeví jednoznačně chybnou úvahou, kterou není nutno se dále zabírat, neboť je to "očividně nesmysl", v kontextu rozhodnutí ESPL nabývá otázka položená českým Nejvyšším soudem v polovině roku 2007 ve věci sp. zn. 29 Cdo 408/2007 na naléhavosti a to přesto, že spor J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království byl o vydržení nemovitosti a v českém sporu šlo o vydržení obchodního podílu. V principu jsou úvahy obou soudů o tom, zda náleží za majetek nabytý vydržením náhrada původnímu vlastníku, velmi podobné. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská (a Soudního dvora) jsou členské státy Evropské unie povinny respektovat a považovat je za pramen evropského práva.

Spor J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království byl později řešen i před Velkým senátem ESPL⁵⁰, který v poměru 10 : 7 rozhodl, že k porušení článku protokolu 1 EÚLP nedošlo, a v rozsudku argumentoval především tím, že vydržecí doba je relativně dlouhá, zákonné normy pro vydržení jsou v platnosti velmi dlouho a pro ochranu práv původního vlastníka stačilo pouze během vydržení doby podat žalobu. Disentující stanovisko soudců přitom považuje za ústřední otázku, zda pravidla vydržení představují spravedlivou rovnováhu mezi právy vlastníků a obecným zájmem.⁵¹

Ačkoli spor J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království před ESPL skončil závěrem, že k porušení práva na pokojné využívání majetku dle článku 1 protokolu 1 ESPL nedošlo, rozhodnutí Velkého senátu zdaleka nebylo natolik jednoznačné, aby se v budoucnu nemohl objevit případ, podle kterého by EÚLP skutečně za určitých okolností vylučovala možnost vydržení z důvodu že se jedná o institut porušující ochranu majetkových práv⁵², případně otázka zda v některých případech nenáleží původnímu vlastníku kompenzace, např. právě z titulu bezdůvodného obohacení. Jedná se o závažnou otázku v tom směru, že vydržení jako originální forma nabytí vlastnických práv je historickým právním institutem, který se v různých formách vyskytuje v právních řádech vysokých smluvních stran EÚLP (a členských států EU). Pakliže EÚLP za určitých okolností vylučuje, resp. v budoucnu vyloučí, aby původní vlastník

⁵⁰ J.A. Pye (Oxford) Ltd v. Velká Británie - 44302/02 [2007] ESPL 5559 (30 August 2007).

⁵¹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: JA Pye (Oxford) Ltd v. Velká Británie - 44302/02 [2007] ESPL 5559 (30. srpna 2007). *Bailii.org [online] 2007 [cit. 2011-11-05]. Dostupný na WWW: <<http://www.bailii.org/eu/cases/ECHR/2007/5559.html>>.*

⁵² Překvapivě podobně, jak se k vydržení stavěla socialistická právní věda v době, kdy zákon č. 40/1964 Sb., *občanský zákoník, ve znění platném do 31. 3. 1982*, vydržení neumožňoval, byť z politicky motivovaných pohnutek

přišel o vlastnické právo v důsledku vydržení, či aby k tomu došlo bez náhrady, všechny vysoké smluvní strany EÚLP (a členské státy EU) by musely přeformulovat zákonnou úpravu vydržení tak, aby EÚLP odpovídala.

3.6 SHRNUÍ K VYDRŽENÍ

Ačkoli zákonné podmínky pro vydržení ve srovnávaných právních řádech jsou velmi obdobné (způsobilý předmět vydržení, uplynutí vydržení doby, dobrá víra držitele), okolnosti jejich naplnění se v jednotlivých právních řádech překvapivě liší. Co se týká vydržení doby, trvá od tří let⁵³ do deseti, přičemž u nemovitostí v případě nedostatku dobré víry může dojít k přechodu práva vydržením po třiceti letech (Francie), nebo jeho promlčením (Německo), naopak ve Spojeném království vlastnické právo nelze promlčet k nemovitosti (zatímco v českém právu vlastnické právo nelze promlčet vůbec). Některé právní řády neumožňují zhojení absence dobré víry a vyžadují dobrou víru nejen v době uchopení se držby, ale i po celou vydržení lhůtu, jinde stačí dobrá víra při uchopení se držby. Rozdíl je také v tom, zda se dobrá víra prokazuje nebo předpokládá.

Právní řády se také liší určením momentu počátku běhu vydržecí lhůty. Např. právo Spojeného království v případě nabytí od nevlastníka do běhu vydržecí lhůty nezapočítává dobu jeho neoprávněné držby věci. Počátek běhu lhůty však lze spojovat i s okamžikem ztráty držby původního vlastníka.⁵⁴

3.7 POZNÁMKA K VLIVU EVROPSKÉHO PRÁVA V OBLASTI VLASTNICKÝCH PRÁV

V době, kdy se Česká republika stala kandidátskou zemí na vstup do Evropské unie bylo vlastnické právo (a speciálně vlastnictví nemovitostí) považováno za oblast která by právem tehdejších Evropských společenství neměla být zásadně dotčena, v porovnání např. s právem smluvním. Tento přístup k ochraně národní úpravy vlastnictví byl posílen v článku 295 Smlouvy o založení Evropského společenství, který říká, že „...smlouva se nijak nedotýká předpisů členských států se řídí systém vlastnictví“. Nicméně do současnosti se situace se zásadně změnila, a to na základě přijetí několik evropských směrnic a nařízení, které přímo nebo nepřímo zasahují do úpravy majetkových práv členských států.

⁵³ Jako zajímavost lze uvést, že ve Švýcarsku (není člen EU, ale EHP) existuje dvouměsíční vydržecí lhůta v případě vlastnictví zvířat.

⁵⁴ SCOTTISH LAW COMMISSION: Prescription and title to moveable properte. *Scotlawcom.gov.uk [online]* 2010. [cit. 2011-10-29]. Dostupný na WWW: <<http://www.scotlawcom.gov.uk/law-reform-projects/prescription-and-title-to-moveable-property/>>. ISBN 978-010-888251-7

Z hlediska obchodněprávního je zajímavá například směrnice Evropské komise o insolvenční⁵⁵, která se dotýká majetkových práv přímo a to prostřednictvím doložky výhrady vlastnictví, nebo právní úprava finančního zajištění na základě směrnice Evropského parlamentu a Rady o dohodách o finančním zajištění⁵⁶, která zavedla zvláštní úpravu zástavního práva a zajišťovacího převodu, dříve českému právu neznámému.

V rámci Evropské unie je judikatura Soudního dvora (i dřívějšího Evropského soudního dvora) i Evropského soudu pro lidská práva pramenem práva přímo aplikovatelným ve členských zemích. Vzniká tak celá řada rozhodnutí které se promítají do národních právních řádů. Především ESLP přitom přináší řadu rozhodnutí, která mají až ohromující vliv na právní úpravu vlastnictví v národních právních řádech, a to v souvislosti s ochranou vlastnictví podle čl. 1 prvního protokolu Evropské úmluvy o lidských právech. Příkladem takového rozhodnutí může být právě úprava vydržení, kterou se zabýval ESLP v případě *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království*. Byť tentokrát bylo rozhodnuto, že vydržením k porušení práva na vlastnictví nedošlo, lze očekávat i další spory v této oblasti a rozhodnutí zdaleka nelze předjímat.

Ačkoli primárním účelem Evropského práva byla harmonizace a vzájemná konvergence právních řádů, Evropské právo je současně zdrojem mnohdy zásadních změn pro národní právní řády. Úprava vlastnictví je přitom v každém právním řádu letitým souborem vzájemně provázaných právních institutů, kdy vytržení nebo přeměna některého z nich může závažně narušit fungování celého komplexu vlastnických práv.

Je evidentní, že smluvní právo nelze zcela oddělit od vlastnických práv a proto lze očekávat také snahu např. o harmonizaci evidence vlastnických práv, ať už k věcem nemovitým (v rámci jednotné úpravy katastru nemovitostí) nebo movitým (jednotnou úpravou obchodního rejstříku).⁵⁷ Dále lze harmonizaci opodstatnit odkazem na jednu ze zásadních pilířů Evropské unie, jímž jsou svoboda pohybu majetku a kapitálu, které se opět dotýkají i vlastnických práv (např. zajištění kontraktu zástavním právem k nemovitosti v zahraničí, popř. zástavní právo k obchodnímu podílu).

⁵⁵ COUNCIL REGULATION (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings. Dostupný na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:160:0001:0018:en:PDF>>

⁵⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění.

⁵⁷ SJEF VAN ERP: Editorial – Principles of European Property Law: A Pragmatic Choice between Convergence and Divergence. *In*: Electronic Journal of Comparative Law, (December 2005), vol 9.4. Dostupný na WWW: <<http://www.ejcl.org/94/editor94.html>>.

Prolínání Evropského práva a národních právních řádů nabývá neočekávaných rozměrů a to i v oblastech, které se přímo nedotýkají hospodářských transakcí. Prostým důvodem je to, že je prakticky nemožné některé právní instituty od sebe v praxi oddělit. Harmonizace právních řádů členských států by se dle mého názoru měla řídit zásadou proporcionality – její přínos v upravované oblasti by měl být vždy precizně zvážen ve srovnání s tím, k jaké míře zásahů dojde v národních právních řádech v oblastech souvisejících.

4. VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE

V zemích Evropské unie se přístup k možnosti vydržení obchodního podílu v jednotlivých právních řádech. Existuje tedy skupina států, které vydržení umožňují – kromě České republiky je to dále např. Portugalsko, Nizozemí, Litva a Velká Británie, naopak právní řády Německa nebo Rakouska vydržení obchodního podílu neumožňují, ačkoli jejich právní řády jsou historicky i současně inspirací českému právu.⁵⁸

4.1 NĚMECKO

Německý občanský zákoník⁵⁹ určuje, že vydržet vlastnické právo může pouze ten, kdo má movitou věc v držbě po dobu šesti let. Německý zákon o společnosti s ručením omezeným⁶⁰ vydržení obchodního podílu neumožňuje. Výkladová praxe německých soudů je v tomto ohledu jednotná.⁶¹

4.2 SLOVENSKO

Podle dostupných zdrojů se slovenské soudy otázkou vydržení obchodního podílu dosud nezabývaly, avšak vycházíme-li z předpokladu, že historicky je právní řád České a Slovenské republiky v zásadě stejný⁶², včetně znění občianskeho zákonníka⁶³

⁵⁸ PÁLINKÁS, Z.: K vydržení obchodního podílu. *In: Bulletin advokacie*, č. 7–8, roč. 2008. ISSN 1210-6348. Str. 12.

⁵⁹ Bürgerliches Gesetzbuch, § 937, v aktuálním znění k 1. 11. 2011

⁶⁰ Gesetz über die Gesellschaften mit beschränkter Haftung

⁶¹ BURYAN, J.: Vydržení obchodního podílu. *In: Právní rádce*, XVI, 2008, č. 6, s. 18 an. ISSN 1210-4817.

⁶² Přestože v době, kdy na území stávající ČR platil Obecný zákoník občanský z roku 1811, na Slovensku (a v Podkarpatské Rusi) platila výrazně odlišná právní úprava, vycházející z Uherského práva, kdy například se lišila délka vydržecí doby (a např. proti státu byla vydržecí doba určena samostatně), předpokládala se pravost a poctivost držby, a opak musel být prokazován.

a zákona o cenných papírech⁶⁴, lze si tedy představit i převzetí argumentace Nejvyššího soudu ČR ve vztahu k možnosti vydržení obchodního podílu na Slovensku. Aplikovatelnost právního názoru Nejvyššího soudu ČR na Slovensku připouští např. předseda Okresného soudu Banská Bystrica, JUDr. Marian Blaha⁶⁵.

4.3 ZÁVĚR K VYDRŽENÍ OBCHODNÍHO PODÍLU

Obecnou úpravu vydržení lze nalézt v každém právním řádu členských zemí EU. Vydržení obchodního podílu není řešeno v aktuálně platném českém právu ani v připravovaném NOBčZ či v zákoně o obchodních korporacích. Možnost vydržet obchodní podíl je založena výhradně na výkladu Nejvyššího soudu.

Naproti tomu v členských státech EU je přístup k vydržení obchodního podílu různorodý. Například Německo vydržení obchodního podílu neumožňuje, naproti tomu Spojené království vydržení obchodního podílu umožňuje. Tato otázka přitom zřejmě nebyla řešena ve všech členských zemích, např. na Slovensku. Jednotná úprava vydržení obchodního podílu v rámci Evropského práva neexistuje.

Pozornost si zaslouží případ *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. Spojené království*⁶⁶, v němž velký senát ESLP rozhodl, že za určitých okolností může být obchodní podíl vydržen. Zajímavé je, že ESLP postavil vedle promlčené věci a přiznával nárok původního majitele (původního majitele) a to s ohledem na čl. 1 prvního protokolu ESLP. Přestože velký senát ESLP rozhodl, že k porušení práva na majetek nedošlo, případ otvírá možnost k finanční náhradě za vydržený majetek i v našem právním řádu, byť toto historicky nikdy upraveno nebylo. Je nutno zdůraznit, že rozhodnutí ESLP jsou pramenem Evropského práva v členských státech EU a tyto jsou povinny jej akceptovat. Případný budoucí rozsudek ESLP (popř. i SD) v podobné otázce by znamenal podstatný zásah do právního řádu členských zemí se zásadními dopady do majetkoprávních vztahů.

⁶³ § 134 zákona č. 40/1964 Z. z. občianský zákonník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ § 9 odst. 2 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ BLAHA, M.: BSM a obchodný podiel. Príspevok na seminári Postavenie VSÚ v OSK v obchodných a správnych veciach. Justičná akadémia Slovenskej republiky. *Ja-sr.sk [online]* 2009. [cit. 2011-10-26]. Dostupný na WWW: <<http://www.ja-sr.sk/node/1260>>.

⁶⁶ *J. A. Pye (Oxford) Ltd v. United Kingdom* [2005] ECHR 921 (15 November 2005).

Literature:

- BLAHA, M.: BSM a obchodný podiel. Príspevok na seminári Postavenie VSÚ v OSK v obchodných a správnych veciach. Justičná akadémia Slovenskej republiky. Ja-sr.sk [online] 2009. [cit. 2011-10-26]. Dostupný na WWW: <<http://www.ja-sr.sk/node/1260>>.
- BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A.: Teorie práva. Praha : Eurolex Bohemia, 2001. ISBN: 80-86432-13-0.
- BURYAN, J.: Vydržení obchodního podílu. In: Právní rádce, XVI, 2008, č. 6, s. 18 an. ISSN 1210-4817.
- ČECH, P.: K převodu obchodního podílu. In: Právní rádce, rok 2007, číslo 11, strana 30. ISSN 1210-4817.
- ELIÁŠ, K.: Vydržení obchodního podílu ve společnosti s ručením omezeným – nevyslovené argumenty. In: Obchodněprávní revue, roč. 2009, č. 1, s. 17.
- FIALA, J. a kol.: Občanské právo hmotné. Brno : Doplněk, 1997. ISBN: 80-7239-002-3.
- HENDRYCH, D. a kol.: Právní slovník. 3. rozš. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- JUNEK, D.: Vydržení obchodního podílu společnosti s ručením omezeným. Smedjorgensen.com [online] 2008. [cit. 2011-10-18]. Dostupný na WWW: <<http://www.smedjorgensen.com/cs/vydrzeni-obchodniho-podilu-spolecnosti-s-rucenim-omezenym>>.
- KORDAČ, Z.: Zpráva z 1. odborného sympozia organizovaného Nejvyšším soudem ČR. Obchodní společnosti a jejich financování v judikatuře. Nejvyššího soudu. In: Bulletin advokacie, č 7–8, roč. 2008. ISSN 1210-6348.
- OBČANSKY ZÁKONÍK, JUSTICE.CZ: Vládní návrh občanského zákoníku. Obcanskyzakonik.justice.cz [online] 2011. [cit. 2011-11-02]. Dostupný na WWW. <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011.pdf>.
- PÁLINKÁS, Z.: K vydržení obchodního podílu. In: Bulletin advokacie, č 7–8, roč. 2008. ISSN 1210-6348.
- PELIKÁNOVÁ, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. díl, §56-260. Praha : Linde, 1998. ISBN 80-7201-130-8.
- PETR, B.: Vydržení ve světle novější judikatury a návrhu nového občanského zákoníku. In: Právní rozhledy, č. 14, roč. 2008, str. 503-507. ISSN 1210-6410.
- POKORNÁ, J.: K vymezení pojmu obchodní podíl. In: Právník, rok 1994, číslo 9, strana 872.
- SCOTTISH LAW COMMISSION: Prescription and title to moveable properte. Scotlawcom.gov.uk [online] 2010. [cit. 2011-10-29]. Dostupný na WWW: <<http://www.scotlawcom.gov.uk/law-reform-projects/prescription-and-title-to-moveable-property/>>. ISBN 978-010-888251-7.
- SHEPHERD AND WEDDERBURN: Could positive prescription infringe your human rights? Shepwedd.co.uk [online] 2005. [cit.

- 2011-11-02]. Dostupný na WWW: <http://www.shepwedd.co.uk/knowledge/ebulletindetail/538/>.
- SJEF VAN ERP: Editorial – Principles of European Property Law: A Pragmatic Choice between Convergence and Divergence. In: Electronic Journal of Comparative Law, (December 2005), vol 9.4. Dostupný na WWW: <http://www.ejcl.org/94/editor94.html>.
 - SPÁČIL, J.: Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. Praha, C. H. Beck, 2005. ISBN: 80-7179-385-X.
 - ŠACHTA & PARTNERS: Nabytí obchodního podílu od nevlastníka. Jurista.cz [online] 2009. [cit. 2011-11-05]. Dostupný na WWW: <http://www.jurista.cz/pravo-85/nabyti-obchodniho-podilu-od-nevlastnika.html>.
 - ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH, JUSTICE.CZ: Vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Obcanskyzakonik.justice.cz [online] 2011. [cit. 2011-11-02]. Dostupný na WWW: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni%20navrh%20zakona%20o%20obchodnich%20korporacich_2011.pdf.
 - Burgerliches Gesetzbuch (Německo). Dostupný na WWW: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>
 - Code Civil (Francie). Dostupný na WWW: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEX T000006070721&dateTexte=20080121>
 - COUNCIL REGULATION (EC) No 1346/2000 of 29 May 2000 on insolvency proceedings.
 - Evropská úmluva o základních lidských právech a svobodách, vyhlášena 4. 11. 1950.
 - Limitation act 1980 (Velká Británie). Dostupný na WWW: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/58>
 - Zákon č. 40/1964 Z. z. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
 - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
 - Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.
 - Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
 - Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.
 - Zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů.
 - Zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- J. A. Pye (Oxford) Ltd v. United Kingdom [2005] ECHR 921 (15 November 2005).
- J. A. Pye (Oxford) Ltd v. United Kingdom - 44302/02 [2007] ESLP 5559 (30 August 2007).
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2007, sp. zn. 29 Odo 794/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 29 Cdo 408/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR 29 Cdo 2287/2008, ze dne 23. 9. 2008.

Contact – email

42569@mail.muni.cz